

Rola NGO w stanowieniu prawa UE

Analiza z okazji 20-lecia Polski w Unii Europejskiej

W ostatnich latach rola organizacji pozarządowych (NGO) w Unii Europejskiej (UE) znacząco wzrosła, odgrywając istotną funkcję w procesie podejmowania decyzji i kształtowania polityk na szczeblu europejskim. Ewolucja tej roli jest niezwykle interesującym obszarem badań, który wykazuje dynamiczne zmiany na przestrzeni lat. Obecnie organizacje pozarządowe stanowią ważne ogniwo w dialogu społecznym, pełniąc funkcję głosu doradczego przy różnorodnych projektach oraz ściśle współpracując z instytucjami unijnymi.

Od czasu powstania Unii Europejskiej, rola NGO zmieniała się wraz z rozwojem struktur i procesów integracyjnych. Początkowo ograniczała się głównie do funkcji monitorowania i lobbingu na rzecz różnorodnych interesów społecznych. Jednakże, w miarę jak UE ewoluowała, organizacje pozarządowe uzyskały coraz większy wpływ na kształtowanie polityk i legislacji unijnej. Dziś są one nieodłącznym elementem procesu podejmowania decyzji, przynosząc swoją wiedzę ekspercką oraz reprezentując różnorodne grupy społeczne.

W kontekście dwudziestej rocznicy wejścia Polski do UE, istotnym jest prześledzenie tej ewolucji roli NGO, zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. Analiza zmian, jakie zaszły w funkcjonowaniu organizacji pozarządowych w UE, pozwoli na lepsze zrozumienie dynamiki współpracy między sektorem społecznym a instytucjami unijnymi oraz ocenić wpływ tego partnerstwa na kształtowanie polityk europejskich.

W związku z powyższym, Centrum Analiz Konfederacji Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej postanowiło przeprowadzić szczegółową analizę zmian w roli NGO w UE. Niniejsza analiza ma na celu zgłębienie mechanizmów współpracy między organizacjami pozarządowymi a instytucjami unijnymi oraz zidentyfikowanie głównych wyzwań i możliwości stojących przed sektorem pozarządowym w kontekście dalszego rozwoju integracji europejskiej.

Na wstępie warto spojrzeć na genezę Unii Europejskiej, aby zrozumieć jej ewolucję od pierwotnego założenia po obecną postać jako organizacji międzynarodowej. Unia Europejska wyrosła z ruin II wojny światowej i pragnienia zapewnienia stabilności, pokoju i współpracy między państwami europejskimi. Jej korzenie sięgają pierwszych prób integracji gospodarczej i politycznej, takich jak Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWG), utworzona w 1951 roku. Dalsze etapy integracji, takie jak powstanie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG) w 1957 roku, a następnie Europejskiej Wspólnoty Atomowej (EURATOM), stworzyły fundament dla rozwoju wspólnego rynku i koordynacji polityk gospodarczych. Jednak to traktat z Maastricht w

Rola NGO w stanowieniu prawa UE

Analiza z okazji 20-lecia Polski w Unii Europejskiej

1992 roku przekształcił EWG w Unię Europejską, poszerzając zakres kompetencji Unii o obszary polityczne, takie jak polityka zagraniczna i bezpieczeństwo oraz współpraca w dziedzinie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Powstanie Unii Europejskiej było wynikiem długotrwałego procesu, w którym kluczową rolę odegrały wydarzenia historyczne, zmieniające się konteksty polityczne oraz postęp w integracji europejskiej.

Warto podkreślić, iż Unia Europejska jest **złożoną organizacją międzynarodową**, której funkcjonowanie opiera się na zasadach współpracy, solidarności i demokratycznego procesu podejmowania decyzji. W istocie, Unia Europejska jako organizacja międzynarodowa zawiera w swoich traktatach kluczowe zapisy dotyczące swobód obywatelskich, takich jak prawo do tworzenia organizacji, organizowania pokojowych protestów oraz swobodnego wyrażania opinii. Te przepisy podkreślają zobowiązanie do poszanowania podstawowych praw i wolności obywateli.

Zaangażowanie organizacji pozarządowych w proces kształtowania polityki i podejmowania decyzji wynika nie tylko z zasady demokratycznego stanowienia prawa, ale również stanowi wymóg systemu demokratycznego. Demokracja zakłada aktywne uczestnictwo obywateli w życiu publicznym oraz otwarty, pluralistyczny proces podejmowania decyzji. W tym kontekście, organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę jako głosy społeczeństwa obywatelskiego, reprezentując różnorodne interesy i perspektywy społeczne. Ich zaangażowanie sprzyja zwiększeniu przejrzystości, uwzględnieniu różnorodnych punktów widzenia oraz promowaniu otwartego dialogu między rządem a społeczeństwem. Dlatego też, ich udział w procesie kształtowania prawa UE nie tylko wspiera legitymizację podejmowanych decyzji, ale także wzmacnia demokratyczne fundamenty Unii Europejskiej.

Od swojego powstania Unia Europejska kładła duży nacisk na współpracę z organizacjami pozarządowymi. Już od 1952 roku przyznawano wybranym międzynarodowym organizacjom pozarządowym tzw. "status konsultatywny". W 1976 roku na tej bazie powołano "komitet łącznikowy", złożony z przedstawicieli 36 różnych organizacji pozarządowych. Ta inicjatywa została formalnie uznana poprzez Rezolucję Komitetu Ministrów Rady Europy nr (76)3. Od 1977 roku organizacje pozarządowe zbierają się na "konferencjach plenarnych". W okresach między

Rola NGO w stanowieniu prawa UE

Analiza z okazji 20-lecia Polski w Unii Europejskiej

posiedzeniami kontakt Rady Europy z organizacjami pozarządowymi był utrzymywany poprzez wspomniany wcześniej Komitet Łącznikowy.¹

Historyczne przykładami podjęcia dialogu z NGO:

1. Konsultacje Komisja Europejska – NGO dotyczące ochrony środowiska w państwach rozwijających się (1999 r.)²
2. Konsultacja Komisja Europejska – NGO dotycząca Komitetów Łącznikowych (2001 r.)³
3. Konsultacja Komisja Europejska – NGO dotycząca uregulowania nieetycznego lobbingu (2004 r.)⁴

Główną instytucją odpowiedzialną za konsultacje społeczne jest Komisja Europejska. Obecnie UE konsultuje się z organizacjami pozarządowymi na różne sposoby, na przykład za pośrednictwem zielonych ksiąg (dokumentów do dyskusji), białych ksiąg (oficjalnych propozycji), komunikatów, komitetów doradczych i konsultacji ad hoc. Komisja UE przeznacza ponad 1 miliard euro rocznie na wsparcie projektów organizacji pozarządowych, a w Brukseli działa ponad 15 000 lobbystów i 2 600 grup specjalnego interesu⁵.

Warto również podkreślić, iż organizacje pozarządowe odegrały ważną rolę w rozwoju polityki europejskiej. Od początku lat 90. przyczyniły się do budowy koalicji z rządami krajowymi i regionalnymi, przemysłem, innymi grupami interesu oraz członkami Parlamentu Europejskiego i Komisją Europejską. UE konsultuje się z organizacjami pozarządowymi na różne sposoby, na przykład za pośrednictwem zielonych ksiąg (dokumentów do dyskusji), białych ksiąg (oficjalnych propozycji), komunikatów, komitetów doradczych i konsultacji ad hoc. Komisja UE przeznacza ponad 1 miliard euro rocznie na wsparcie projektów organizacji pozarządowych, a w Brukseli działa ponad 15 000 lobbystów i 2 600 grup specjalnego interesu⁶. Niestety obecny Lobbing w UE faworyzuje duże organizacje pozarządowe posiadające wystarczające zasoby. Takie działania stwarzają szereg niebezpieczeństw oraz wyzwiań.

---

¹ Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych - z upoważnienia ministra - na interpelację nr 5128 w sprawie trybu współpracy Rady Europy z organizacjami pozarządowymi

² <https://archive.globalpolicy.org/ngos/int/eu/1999/ec9903.htm>

³ <https://archive.globalpolicy.org/ngos/int/eu/2001/clong.htm>

⁴ <https://archive.globalpolicy.org/socecon/tncs/2004/1222murkylobby.htm>

⁵

⁶ <https://archive.globalpolicy.org/component/content/article/177-un/31567-ngos-and-the-eu.html>

Rola NGO w stanowieniu prawa UE

Analiza z okazji 20-lecia Polski w Unii Europejskiej

Po pierwsze, prowadzi to do zwiększenia nierówności w dostępie do decydentów oraz wpływania na proces podejmowania decyzji. Duże organizacje dysponujące większymi zasobami mają większe szanse na dotarcie do kluczowych decydentów oraz na skuteczniejsze przekazanie swoich interesów i argumentów. W rezultacie, głosy mniejszych organizacji lub tych o ograniczonych środkach mogą zostać zepchnięte na margines, co prowadzi do zniekształcenia równowagi interesów społecznych i ograniczenia pluralizmu w procesie podejmowania decyzji.

Po drugie, skupienie się na dużych organizacjach pozarządowych prowadzi do monopolizacji przepływu informacji i opinii. Jeśli duże organizacje dominują w procesie lobbingu, kontrolują one przepływ informacji oraz narzucają swoje perspektywy i priorytety w dyskusji publicznej. W rezultacie, inne punkty widzenia są ignorowane lub niedostatecznie reprezentowane, co zagraża pluralizmowi debaty publicznej oraz sprawiedliwości społecznej.

Po trzecie, takie praktyki mogą sprzyjać zjawiskom korupcji oraz nadmiernemu wpływowi grup interesu na procesy decyzyjne. Jeśli duże organizacje pozarządowe dysponują dużymi budżetami na lobbowanie, to mogą one próbować wywierać presję na decydentów poprzez oferowanie korzyści materialnych lub inne formy zachęt. To może prowadzić do sytuacji, w których decyzje podejmowane są nie na podstawie racjonalnych argumentów czy interesu publicznego, lecz pod wpływem prywatnych interesów i korzyści.

W rezultacie, faworyzowanie dużych organizacji pozarządowych w procesie lobbingu w UE może prowadzić do ograniczenia demokratycznego charakteru procesu podejmowania decyzji, naruszenia równowagi interesów społecznych oraz narażenia na ryzyko korupcji i nadużyć władzy. Dlatego ważne jest, aby stworzyć równoprawne warunki dla wszystkich organizacji pozarządowych i zapewnić, że proces lobbingu odzwierciedla różnorodność społeczeństwa oraz szanuje zasady uczciwości, przejrzystości i partycypacji.

Podsumowując analizę, należy stwierdzić, iż głos organizacji pozarządowych od zawsze był kluczowy dla Unii Europejskiej. Wkład NGO w proces podejmowania decyzji, kształtowania polityk oraz monitorowania działań UE stanowi istotny element budowania demokratycznego i otwartego społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje pozarządowe pełnią rolę rzeczników społecznych, przynosząc na forum europejskim różnorodne perspektywy, ekspertyzy oraz reprezentując interesy.

Rola NGO w stanowieniu prawa UE
Analiza z okazji 20-lecia Polski w Unii Europejskiej

Źródła:

<https://archive.globalpolicy.org/component/content/article/177-un/31567-ngos-and-the-eu.html>

<https://archive.globalpolicy.org/ngos/int/eu/1999/ec9903.htm>

<https://www.coe.int/en/web/civil-society/what-role-for-non-governmental-organisations>

Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych - z upoważnienia ministra -
na interpelację nr 5128 w sprawie trybu współpracy Rady Europy z organizacjami pozarządowymi